

Conclusions Taller «Entitats i Cooperació» 25 juny 2019

Introducció

Aquestes jornades suposen la culminació d'un procés participatiu iniciat el curs 2018-2019 en què s'ha convocat a la participació de diferents professionals de l'àmbit de la cooperació i l'educació pel desenvolupament: entitats, associacions, i administració pública.

L'objectiu d'aquest procés participatiu ha estat iniciar un procés de reflexió sobre les limitacions i els reptes que suposa l'actual exercici de la cooperació. D'una banda, per què la realitat social sobre la que treballem així ho demana. De l'altra, per què des dels mitjans de comunicació i en els processos de construcció de l'opinió pública l'exercici de la cooperació està patint un procés de desprestigi: o bé es considera com a costosa i innecessària; o bé s'associa únicament a competències de bona voluntat. Partim del convenciment de que només un procés de reflexió i de construcció de propostes de futur podran adequar l'exercici de la cooperació a les problemàtiques socials que s'esdevenen al voltant de la defensa dels Drets Humans, i que només així podrem reclamar als mitjans una bona comunicació i defensa de la cooperació transformadora.

Els interrogants que centraren el procés de reflexió, són:

- Quin lloc ocupa la defensa dels drets humans en la nostra promoció
- Com defensem la lluita contra les injustícies socials
- Fins a quin punt interpel·lem la ciutadania a la nostra comesa

Resum de la jornada de treball

Després d'exposar i compartir les conclusions principals treballades al llarg del procés participatiu, la jornada s'organitza al voltant d'una ponència marcada conduïda per Itziar Rosado, component d'ONGAWA, entitat que ha coordinat un procés participatiu amb una cinquantena d'entitats nacionals que han reflexionat sobre els processos comunicatius, i per tant de promoció, del sector. Fruit d'aquest procés, n'han elaborat un document que podem considerar com a referencial «Nadie dijo que fuera fácil».

Després d'exposar i compartir les conclusions, es dinamitzen quatre grups de treball segons els interessos principals de les entitats i professionals que han participat en el procés participatiu. L'objectiu era, a través d'un exercici de rol, poder posar en pràctica els reptes detectats al voltant de l'exercici de la cooperació que, de manera gairebé imperativa, demanda una pedagogia dels Drets Humans, la promoció d'una ciutadania global, i una metodologia de treball basada en el binomi global-local.

Els grups de treball, foren:

- Comerç just, consum responsable, economia solidària
- Feminismes i incidència política
- Promoció en les polítiques de la cooperació
- Convivència, migracions, diversitat cultural.

Conclusions

Conclusions del procés participatiu:

Actualment, la cooperació està condicionada per:

- el projecte econòmic i cultural del neoliberalisme
 - individualisme
 - racionalitat econòmica
 - mercantilització de les experiències
- la cultura de la tecnocràcia i la burocràcia
 - visió empresarial: impacte, eficàcia i eficiència
 - lògica de l'expertesa: condicionament pel marc lògic, a mans de tècnics, actuacions preestablertes

El context implica riscos en les estratègies de les entitats:

- campanyes de captació econòmiques
 - campanyes sensacionalistes
 - realitats descontextualitzades
 - apel·lació als afectes i no a les responsabilitats
 - estigmatització i victimització de persones i realitats

Aplicació d'una filosofia unidireccional i vertical de la cooperació

- ajuda, caritat, bonisme,
- supremacisme, heroïcitats, superioritat moral
- creació de la víctima perfecte
 - «l'altre» com a passiu
 - «l'altre» com a ignorant i dependent
- mirada condescendent
 - culpabilitzem realitats
 - no apel·lació a la responsabilitat social

Promoure una Ciutadania Global, implica:

- Lògica transformadora a prendre, política de canvi
- Superar la mirada
 - occidentalitzada
 - paternalista
 - racialitzada
 - salvadora
 - economicista/mercantil

Aplicar una metodologia de treball global-local

Ajudar

Empoderament

Pobresa

Impacte

Descolonització

Endèmic

Deure/Responsabilitat Social

Reconeixement

Empobriment

Qualitatiu/Comprensiu

Contextualitzar/Treballar identitats

Relacions de poder

Treballar una pedagogia dels drets humans, implica:

- justícia social
- incidència política
- apel·lació a la responsabilitat social
- treball i defensa agenda 2030

EINA DE TREBALL:

EDUCACIÓ PEL DESENVOLUPAMENT, EDUCACIÓ TRANSFORMADORA

Conclusions de la jornada de treball:

Les conclusions que segueixen a continuació són les que s'han extret dels quatre grups de treball. Tot i que en els grups de treball es van plantejar quatre situacions diferents, els objectius de treball són els mateixos i, per això, les conclusions extretes s'entenen d'abast conjunt.

Al defensar les conclusions, partim de la base de que no iniciem un procés de reflexió sobre un mal exercici o una idea equivocada d'entendre i treballar la cooperació, sinó que l'atenció es centra en la reflexió i recerca d'un procés de canvi, de transformació. Treballem per unes polítiques de canvi en la cooperació transformadora.

Aquest procés de canvi vol superar una idea de l'expertesa en cooperació basada en un esdevenir tecnocràtic i burocràtic, en els que la metodologia massa sovint condiona els continguts i els processos qualitius.

Coherència política / administració

S'observa la necessitat de treballar en sintonia amb l'administració pública (sovint principals finançadors en les polítiques de subvencions).

- Hi ha d'haver una política de canvi coordinada i conjunta que faciliti els processos de canvi:
 - Pressupostos: si no hi ha un acompanyament en aquest sentit, moltes iniciatives queden invalidades i dependents de la 'bona voluntat'. Això implica possibilitar nous cossos professionals que vetllin per l'aplicació dels reptes i objectius que la cooperació transformadora demanda.
 - Processos d'avaluació i d'impacte: sovint l'avaluació quantitativa de l'impacte és més important que no l'avaluació qualitativa.
 - Objectius: prendre consciència que tant administració com entitats hem d'equilibrar els objectius a curt i a llarg termini.
- Cercar noves estratègies que impliquin una assoliment i treball transversal dels objectius que plantegem:
 - la responsabilitat social que cerquem no només s'ha de fer efectiva en els processos de sensibilització a la ciutadania.
 - si aquestes no donen exemple en el seu tarannà quotidià, poca efectivitat tindran a l'hora de ser enteses en la població civil com a assumibles. Això implica repensar les lleis de contractació, que puguin afavorir la intervenció de les entitats.

Coherència en les entitats / intervenció sobre el territori

En la seva estructura interna i en el seu plantejament de línies de treball a curt i a llarg termini, les entitats i els projectes de cooperació internacional o sensibilització que es plantegin, han d'incorporar els reptes que planteja practicar una economia sostenible, la transversalització del feminisme, i la promoció d'una ciutadania intercultural i que defensi els moviments migratoris

- Fer pedagogia dels drets humans i els ODS. No es poden plantejar només activitats que plantegin un resultat aïllat i descontextualitzat de la realitat social, política i econòmica sobre la que es vol sensibilitzar.
- Fugir de campanyes econòmiques basades en la cultura de l'impacte

- Que les contraparts amb qui treballem no siguin dependents de la nostra metodologia de gestió. Promoure la seva autonomia i donar pes als seus processos d'avaluació.
- Implicar en l'estructura interna de les entitats la diversitat cultural. Promoure la cultura del treball en xarxa en diversitat en els pressupostos: formulació, execució, assessories,avaluacions.
- Incorporar els valors de l'econfeminisme en la gestió interna de les entitats i en els pressupostos.
- Promoure la cura com a principal valor en el funcionament intern de les entitats.
- Que la Educació pel Desenvolupament/Transformadora tingui sempre una presència important en els projectes de cooperació internacional, i que es planifiquin i executin tenint en compte el binomi global-local.

Reptes de futur

- Establir vies de coordinació entre entitats i administració. Fer propostes de formació i sensibilització que ens retro-alimentin i consolidin el discurs de transformació. No perpetuar una relació de dependència entre entitats i administració.
- Tant les administracions com les entitats depenem de polítiques d'intervenció i de polítiques de finançament que, d'alguna manera, fan més lent o poden posar limitacions a la nostra voluntat d'activisme, metodologia de treball i projecte de canvi. Per tant, cal un treball de promoció de la cooperació transformadora pausat, moderat, estratègic, i que sàpiga equilibrar-se amb la base social.
- **L'educació pel desenvolupament/transformadora és la eina a partir de la que:**
 - **Fer pedagogia dels drets humans de manera que la responsabilitat social no sigui un acte de bona voluntat sinó un deure social.**
 - **Conciliar la racionalitat econòmica, que tant condiciona les polítiques de subvencions o les donacions de les finançadores, amb una estratègia de treball comprensiva i treballi la metodologia global-local.**
 - **Un procés creatiu amb la ciutadania que demandi per ella mateixa la necessitat d'esdevenir ciutadania global, intercultural, igualitària i inclusiva.**

Posar fil a l'agulla: sabem que la política transformadora i de canvi és un trajecte a llarg termini. Ens hem de plantejar començar en algun moment!!

